

פרופ' יוסי שפיגל

אתוס מקצועי, ולא רייטינג: חשיבות השידור הציבורי

בימים אלה מונחת על שולחן הכנסת הצעת חוק להפרטת שירות השידור הציבורי. מטרתו המוצהרת של החוק היא הפסקת מימון הפעילות של תאגיד השידור מתקציב המדינה "והעברת האחריות להפעלת שידורי הטלוויזיה שלו ושידורי הרדיו ברשת ב' לבעלות פרטית". לכל מי שעניו בראשו ברור שהמניע לחוק פוליטי: הקואליציה רוצה לפגוע בערוצי שידור ביקורתיים, כפי שכבר קרה במדינות אחרות כמו רוסיה, טורקיה והונגריה, שבהן השלטון פגע בגופים היכולים לבקר אותו, לרבות מערכת המשפט, האקדמיה והתקשורת. העניין של הקואליציה הנוכחית בתקשורת גם הוא איננו חדש: ראש הממשלה הרי עומד למשפט פלילי בדיוק בגלל ניסיונותיו החוזרים ונשנים להתערב בתחום התקשורת.

הקואליציה מצדיקה את החוק באמצעות נימוקים מתחום הכלכלה. נימוקים אלה נחזים לעניינים, ולכן חשוב להסביר מדוע הם נימוקי סרק. בדברי ההסבר לחוק נכתב כי "מטרת הצעת החוק היא להגביר את התחרות בשוק התקשורת ולעודד שוק חופשי בתחום זה".

**לכל מי שעניו
בראשו ברור
שהמניע פוליטי:
הקואליציה
רוצה לפגוע
בערוצי שידור
ביקורתיים**

תחרות חופשית נשמעת כמו דבר רצוי, ואכן כלכלנים הוכיחו כבר לפני עשרות שנים כי שוק חופשי יכול בתנאים מסוימים לעבוד היטב ולמקסם את הרווחה החברתית. אלא שישנם מצבים שבהם שוק חופשי אינו פועל בצורה יעילה או אינו פועל כלל, ואז נדרשת מעורבות ממשלתית. כך המצב בקשת רחבה של שירותים ציבוריים, כגון ביטחון, חינוך, בריאות, תחבורה ורווחה. תיאוריה כלכלית ענפה מראה שיעיל יותר שהממשלה תספק שירותים כאלה ולא תשאיר אותם רק לסקטור הפרטי.

לא מונעים מרווח

כמו עם שירותים ציבוריים אחרים, גם בתחום התקשורת לא ניתן לסמוך רק על השוק החופשי. ערוצים מסחריים פועלים ממניעי רווח, ולכן הם מעוניינים להשיג רייטינג מקסימלי. לא בכדי ערוצים כאלה משרדים שלל תוכניות ריאליטי ובידור, אך ממעטים לשרד הפקות בעלות ערך תרבותי ואמנותי.

גם משדרי החדשות בערוצים המסחריים מתחשבים ברייטינג, ולכן משתדלים לא להרגיז את הצופים ולא להראות תכנים שאינם נעימים לצפייה, גם אם חשוב שהציבור יידע עליהם. לפיכך נדרש שירות שיידור ציבורי ועצמאי שאיננו מונע ממניעי רווח ואיננו נרתע ממשדרים בעלי חשיבות ציבורית, גם אם הם אינם פופולריים.

שידורים כאלה גם מוכירים לערוצים המסחריים את האתוס העיתוני, ונעזרים לשמור על נורמות מקצועיות גבוהות. אין פלא שבמדינות מתוקנות פועל שירות שידור ציבורי עצמאי שאיננו מונע מכוונת רווח, אלא מרצון לספק לאזרחים תכנים תקשורתיים הנחוצים לקידום השיח הציבורי, וחיוניים לקידום החברה והתרבות. אם אנו רוצים לטפח ביישראל חברה בריאה, אנו זקוקים לשירות שידור ציבורי ועצמאי המונע משיקולים של אתוס מקצועי ולא משיקולי רייטינג. השוק החופשי אינו מסוגל או מעוניין למלא את התפקיד הזה, ובלי עיתונאות מקצועית ואמיצה תיפגע הדמוקרטיה הישראלית פגיעה אנושה.

הכותב הוא נשיא האגודה הישראלית לכלכלה, וחבר פורום הכלכלנים לשמירה על הדמוקרטיה

